

Regeringskansliet

Promemoria

2021-06-28
S2021/

Socialdepartementet

Utbetalning av garantipension inom EES och i Schweiz samt i
Förenade kungariket

1 Inledning

I promemorian lämnas förslag till förlängda tillfälliga regleringar om utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till personer bosatta i andra länder än Sverige.

Det ena förslaget har sin grund i en dom som rör den svenska garantipensionen (och garantipension till omställningspension) och som EU-domstolen meddelade i december 2017. Domen fick bland annat till följd att det infördes nationella bestämmelser för att säkerställa att det fanns rättsligt stöd för att betala ut garantipension och garantipension till omställningspension till personer bosatta i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz. Dessa bestämmelser gäller för närvarande till utgången av 2021.

I avvaktan på att regeringen ska ta ställning till garantipensionernas framtida konstruktion föreslås det i denna promemoria att de tillfälliga bestämmelser som möjliggör export av förmånerna till personer bosatta inom EES eller i Schweiz ska gälla till utgången av september 2022.

Det andra förslaget har sin grund i Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen (EU) den 31 januari 2020. Med anledning av utträdet infördes nationella bestämmelser som innebär att garantipension och garantipension till omställningspension ska fortsätta att betalas ut till personer i Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland (Förenade kungariket). Dessa bestämmelser gäller för närvarande till utgången av 2021. I denna promemoria föreslås att förmånerna ska fortsätta att betalas ut också till personer i Förenade kungariket till utgången av september av 2022.

Innehåll

1	Inledning	1
2	Författningsförslag	7
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2020:1241) om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken.....	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken.....	8
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2020:1243) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen.....	9
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen	10
3	Bakgrund	11
3.1	Utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension inom EES och i Schweiz.....	11
3.2	Tillfällig utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension inom EES och i Schweiz med stöd av svensk lag	12
3.3	Garantipensionsutredningens arbete	14
3.4	Tillfällig utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension i Förenade kungariket.....	15

4	Överväganden och förslag	17
4.1	Förlängd utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till EES-länder och Schweiz.....	17
4.2	Förlängd utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till Förenade kungariket	18
5	Konsekvenser	21
5.1	Konsekvenser för statens budget och konsekvenser för individen.....	21
5.2	Konsekvenser för Pensionsmyndigheten.....	22
5.3	Konsekvenser för jämställdhet	22
5.4	Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden	22
6	Författningskommentar	23
6.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:1241) om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken	23
6.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken	23
6.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:1243) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen	24
6.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen.....	24

Ds

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:1241) om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att lagen (2020:1241) om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken ska utgå.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2020:1241

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2022.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:1243) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att lagen (2020:1243) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska utgå.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 4 a § lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska upphöra att gälla vid utgången av september 2022.

3 Bakgrund

3.1 Utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension inom EES och i Schweiz

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (nedan kallad EU-förordningen) finns bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen i EU:s medlemsstater. EU-förordningen gäller även för och i förhållande till länder inom EES som inte är medlemmar i EU¹ samt Schweiz. Med medlemsstat avses således i detta sammanhang även de länderna.

I EU-förordningen genomförs bl.a. den fördragsfästa rättigheten att sociala trygghetsförmåner som är så kallade kontantförmåner som regel inte får minskas eller dras in om den berättigade personen är bosatt i en annan medlemsstat än den som betalar ut förmånen.² Denna princip, som kommer till uttryck i artikel 7 i EU-förordningen, är en av de grundläggande principerna i EU-förordningen. Kontantförmåner som en person har förvärvat i ett land inom EES eller i Schweiz ska därför betalas ut även om den berättigade bor i eller flyttar till en annan medlemsstat, om inte något annat föreskrivs i EU-förordningen.

Ålders- och efterlevandepensioner samordnas enligt de allmänna bestämmelserna i kapitel 5 i EU-förordningen. Vissa av dessa förmåner samordnas dock enligt de särskilda bestämmelserna om vissa förmåner som utges med ett minimibelopp (i denna promemoria benämnda minimiförmåner). Enligt den särskilda bestämmelsen om minimiförmåner, artikel 58 i EU-förordningen, får en förmåntagare, av den medlemsstat där denne är bosatt, inte tilldelas ett lägre

¹ I EES ingår EU-medlemsstaterna, Island, Liechtenstein och Norge.

² Artikel 48 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

belopp än det minimibelopp som är fastställt i lagstiftningen vid beaktande av alla de försäkringsperioder som kan beaktas med stöd av EU-förordningen. Medlemsstaten där förmånstagaren är bosatt ska under hela den tid personen är bosatt inom statens territorium betala ut ett tillägg till denne, motsvarande skillnaden mellan det totala förmånsbelopp som ska betalas ut enligt kapitel 5 i EU-förordningen och minimibeloppet.

Sverige har tidigare tolkat artikel 58 i EU-förordningen på så sätt att det inte anses finnas någon svensk förmån som är en sådan minimiförmån som omfattas av den artikeln. Sedan garantipensionen infördes i Sverige har den ansetts vara en pensionsförmån som omfattas av de allmänna beräkningsreglerna om pensionsförmåner i EU-förordningen och som ska betalas ut vid bosättning i en annan medlemsstat enligt principen om exportabilitet i artikel 7. En person som uppfyller villkoren för garantipension eller garantipension till omställningspension har således haft samma rätt till förmånen oavsett om personen har bott i Sverige eller i en annan medlemsstat eller i Schweiz. Denna tolkning har under lång tid återspeglats i den klassificering som Sverige årligen har anmält genom den så kallade artikel 9-deklarationen till Europeiska kommissionen.

3.2 Tillfällig utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension inom EES och i Schweiz med stöd av svensk lag

Efter EU-domstolens dom i mål C-189/16 *Zaniewicz-Dybeck mot Pensionsmyndigheten* har klassificeringen av den svenska garantipensionen och garantipensionen till omställningspension ändrats. Domstolen fann att garantipensionen till personer födda 1938 eller senare ska anses utgöra en minimiförmån. Förmånen ska således inte längre beräknas med stöd av de allmänna beräkningsreglerna i kapitel 5 i EU-förordningen utan enligt bestämmelserna i artikel 58 i EU-förordningen. I propositionen Fortsatt utbetalning av garantipension inom EES och Schweiz (prop. 2017/18:275) bedömde regeringen att garantipension till omställningspension till syfte och konstruktion uppvisar stora likheter med den förmån som prövades i EU-domstolen, varför garantipensionen till omställningspension också ansågs utgöra en minimiförmån. Med begreppet garantipension avses i

fortsättningen såväl garantipension för försäkrade som är födda 1938 eller senare som garantipension till omställningspension. Klassificeringen av de båda förmånerna som minimiförmåner har sedermera anmälts till Europeiska kommissionen i artikel 9-förfarandet som görs varje år.

Till följd av EU-domstolens dom gjorde regeringen tolkningen att den ändrade klassificeringen av förmånerna innebar att det inte fanns något rättsligt stöd i artikel 58 i EU-förordningen för att fortsätta bevilja och betala ut garantipension till personer bosatta i ett annat land inom EES eller i Schweiz.

Att individer som har planerat inför pensionen utifrån tillämpningen före EU-domstolens dom, och att personer som redan före domen hade dessa förmåner, skulle hamna i en situation där deras ekonomiska förutsättningar ändras utan någon möjlighet till framförhållning bedömde regeringen som orimligt. För att undvika detta och för att säkerställa att garantipension fortsatt betalades ut med oförändrade belopp till personer bosatta inom EES eller i Schweiz, åtminstone under den tid som konsekvenserna av domen analyserades, fattade riksdagen den 24 oktober 2018 beslut om vissa ändringar i socialförsäkringsbalken. Beslutet innebar att garantipension kunde fortsätta att lämnas som tidigare fram till och med den 31 december 2019.

I propositionen Fortsatt utbetalning av garantipension inom EES och Schweiz (prop. 2017/18:275) bedömde regeringen att det fanns behov av att tillsätta en utredning för att utreda konsekvenserna av domen samt belysa eventuellt behov av att ändra garantipensionernas konstruktion. Regeringen tillsatte sedermera en utredning, som antog namnet Garantipensionsutredningen (S 2018:14), för att analysera och lämna förslag till hur garantipension och garantipension till omställningspension bör konstrueras och regleras i socialförsäkringsbalken (dir. 2018:106). Syftet med översynen var att ge regeringen underlag för och skapa såväl tydliga som hållbara förslag till eventuella lagändringar på området. För att utredningens förslag skulle hinna analyseras och eventuella förslag genomföras utan att enskilda skulle drabbas av att förmånen drogs in, förlängdes den tidsbegränsade rätten till utbetalning till utgången av 2020 enligt riksdagens beslut den 16 oktober 2019. Med hänvisning till behovet av fortsatt analys av frågan om garantipensionens konstruktion för-

längdes den tidsbegränsade rätten till utbetalning ytterligare, till utgången av 2021, enligt riksdagens beslut den 15 december 2020.

3.3 Garantipensionsutredningens arbete

Garantipensionsutredningen överlämnade den 9 december 2019 ett delbetänkande till regeringen (SOU 2019:53). Huvuddragen i utredningens förslag i delbetänkandet är att garantipensionen ska ersättas av en ny förmån som ska heta grundpension. Grundpensionen ska tjänas in av den försäkrade och beräknas utifrån den tid som personen har arbetat eller varit bosatt i Sverige. Utredningen bedömer att bestämmelserna i EU-förordningen ska tillämpas på grundpensionen på motsvarande sätt som de tillämpades på garantipensionen före EU-domstolens dom, dvs. att grundpensionen inte är en minimiförmån.

Utredningen har även haft i uppdrag att analysera konsekvenserna av EU-domstolens avgörande för vissa andra förmåner som till sin konstruktion liknar den som gäller för garantipensionen. Utredningen har funnit att förmånerna sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning till följd av domen bör anses vara minimiförmåner.

Regeringen beslutade i oktober 2019 tilläggsdirektiv till Garantipensionsutredningen (dir. 2019:75), där utredaren bland annat fick i uppdrag att föreslå en utformning av sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning som långsiktigt fungerar utifrån de ändrade förutsättningar som EU-domen har medfört och som samspelar med garantipensionen. Utredningen slutredovisade sitt uppdrag den 5 juni 2020 (SOU 2020:32). Slutbetänkandet innehåller bland annat förslag till utformning av sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning utifrån de ändrade förutsättningar som EU-domen medfört.

3.4 Tillfällig utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension i Förenade kungariket

Garantipensionen betalas i dagsläget inte bara ut till dem som är bosatta inom EES eller i Schweiz. När Förenade kungariket trädde ut ur EU den 31 januari 2020 gjordes det med ett utträdesavtal som reglerar skyldigheter och rättigheter i förehavanden mellan EU:s medlemsstater och Förenade kungariket.³ Under en övergångsperiod, som sträckte sig till utgången av 2020, tillämpades EU-rätten på samma sätt som när Förenade kungariket var medlem i EU. EU-förordningen tillämpades därför fullt ut under denna period. Den 1 maj 2021 trädde ett avtal om handel- och samarbete i kraft som reglerar den nya relationen mellan EU och Förenade kungariket⁴. Avtalet har tillämpats provisoriskt sedan den 1 januari 2021. Till avtalet har fogats ett protokoll om samordning av de sociala trygghetssystemen i Förenade kungariket och EU:s medlemsstater.

Som nämnts i avsnitt 3.1 betalas inte garantipension ut till personer bosatta inom EES eller i Schweiz med stöd av EU-förordningen. Garantipensionärer bosatta i Förenade kungariket fick under tiden landet var medlem i EU utbetalningar med stöd av den svenska lagstiftningen som möjliggör export av förmånerna till EES och Schweiz. Inför utträdestidpunkten tolkade regeringen det som att fortsatt utbetalning av förmånerna till bosatta i Förenade kungariket inte heller skulle vara möjlig med stöd av utträdesavtalet. I propositionen Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området med anledning av brexit (prop. 2018/19:53) föreslog regeringen att även personer bosatta i Förenade kungariket som hade rätt att få eller fick garantipension eller garantipension till omställningspension vid utträdestidpunkten fortsatt skulle få förmånen till utgången av 2019. Eftersom utträdet sedermera senarelades ansågs det rimligt att de nämnda förmånstagarna skulle ha rätt att få förmånerna utbetalda till utgången av 2020, på samma sätt som personer bosatta inom EES eller i Schweiz. Regeringen föreslog därför i propositionen Ytterligare fortsatt utbetalning av garanti-

³Avtalet om Förenade kungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (EUT L 29, 31.1.2020, s. 7–187).

⁴Avtalet om handel och samarbete mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan (EUT L 149, 20.4.2001, s. 10–2539).

pension inom EES och Schweiz samt inom Förenade kungariket (prop. 2018/19:131) att rätten till utbetalning skulle förlängas även för de personer som är bosatta i Förenade kungariket. Riksdagen fattade i oktober 2019 beslut i enlighet med regeringens förslag. Vid detta tillfälle sattes tidpunkten till utgången av 2020 för att också bättre motsvara den övergångsperiod som regleras i utträdesavtalet.

Med anledning av utträdesavtalets konstruktion i fråga om vissa personers förlängda rätt att få sociala trygghetsförmåner utbetalda i såväl Förenade kungariket som i EU:s medlemsstater, och för att möjliggöra att även de personer som omfattas av utträdesavtalet skulle kunna få garantipensionen fortsatt utbetald, förlängdes även den tidsbegränsade rätten till utbetalning av garantipension till Förenade kungariket ytterligare, till utgången av 2021, enligt riksdagens beslut den 15 december 2020.

Utträdesavtalet antogs kort tid före Förenade kungarikets faktiska utträde den 31 januari 2020. Vad gäller sociala trygghetsförmåner så innebär utträdesavtalet att en förmånstagare efter utträdes-tidpunkten och under övergångsperioden hade rätt till sociala trygghetsförmåner på samma villkor som tidigare. Utträdesavtalet reglerar även rätten att i vissa situationer fortsätta få sociala trygghetsförmåner efter övergångsperiodens slut. Personer som migrerar för första gången mellan en EU-medlemsstat och Förenade kungariket efter övergångsperioden omfattas dock inte av utträdesavtalets bestämmelser. De personerna omfattas i stället av det nya handels- och samarbetsavtalet och tillhörande protokoll om samordning av de sociala trygghetssystemen.

I protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen finns bestämmelser som till sitt innehåll är likalydande med de nu aktuella artiklarna 7 och 58 i EU-förordningen (för en beskrivning av dessa artiklar, se avsnitt 3.1).

4 Överväganden och förslag

4.1 Förlängd utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till EES-länder och Schweiz

Förslag: Möjligheten att fortsatt lämna garantipension för försäkrade som är födda 1938 eller senare och garantipension till omställningspension till den som är bosatt i ett annat land inom EES eller i Schweiz ska förlängas med nio månader, till utgången av september 2022.

Skälen för promemorians förslag: Den 15 december 2020 fattade riksdagen beslut om den senaste förlängningen av den tillfälliga reglering som möjliggör fortsatt utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till personer bosatta inom EES eller i Schweiz (prop. 2020/21:1, utg.omr. 11, bet. 2020/21:SfU2, rskr. 2020/21:139). Förlängningen syftade till att fortsatt säkerställa att enskilda personer i nämnda stater skulle kunna få garantipension utbetald till dess att regeringen tagit ställning till förslag från Garantipensionsutredningen och eventuellt nya regler om garantipension skulle ha trätt i kraft. Regleringen gäller för närvarande till utgången av 2021.

Garantipensionsutredningen överlämnade ett delbetänkande till regeringen den 9 december 2019 och slutredovisade sitt uppdrag den 5 juni 2020. Delbetänkandets innehåll har redogjorts för i avsnitt 3.3. I korthet innehåller delbetänkandet förslag till en ny konstruktion av garantipensionen för personer födda 1938 eller senare och garantipensionen till omställningspension.

Regeringen bedömde i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1, utg.omr. 11, s. 100–101) att det är angeläget att frågan om

garantipensionens konstruktion fortsätter att analyseras för att så långt som möjligt säkerställa att konstruktionen blir rättsligt hållbar över tid. Ett sådant arbete förväntas ta längre tid än vad som tidigare aviserats, dvs. längre än till utgången av 2021 då de svenska bestämmelserna om utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till personer bosatta inom EES eller i Schweiz ska upphöra att gälla enligt nu gällande reglering.

Det får därmed anses vara motiverat att ytterligare förlänga giltigheten av den tillfälliga regleringen så att garantipensionen kan fortsätta att betalas ut till förmånstagare i EES-länder och Schweiz. Utifrån de uppskattningar som kan göras i dag så bör den tillfälliga regleringen förlängas med nio månader för att ge tid till fortsatt analys av hur frågan bör hanteras framgent.

I lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken regleras när de berörda paragraferna i socialförsäkringsbalken upphör att gälla, senast ändrad genom lagen (2020:1241) om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken. Förlängningen av paragrafernas giltighet föreslås lagtekniskt genomföras på så sätt att lagen om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken utgår och den nya tidpunkten för ikraftträdande av lagen om ändring i socialförsäkringsbalken ändras genom en ny ändring i den lagen. Detta innebär även att den följdändring i innehållsbestämmelsen till 5 kap. socialförsäkringsbalken som föreskrivs i lagen om ändring i socialförsäkringsbalken träder i kraft senare än vad som tidigare har föreskrivits.

4.2 Förlängd utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till Förenade kungariket

Förslag: Rätten till fortsatt utbetalning av garantipension för försäkrade som är födda 1938 eller senare och garantipension till omställningspension för personer i Förenade kungariket ska förlängas med nio månader, till utgången av september 2022.

Skälen för promemorians förslag: Förenade kungarikets utträde ur EU innebär att personer bosatta i Förenade kungariket inte omfattas

av den svenska lagstiftning som möjliggör fortsatt utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till personer bosatta inom EES eller i Schweiz. Fortsatt utbetalning av sådana förmåner till personer i Förenade kungariket möjliggörs i stället genom en tillfällig reglering i 4 a § lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen. När riksdagen den 15 december 2020 beslutade om förlängning av den tillfälliga regleringen om utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension inom EES och i Schweiz förlängdes även den tillfälliga regleringen om rätten att få garantipension och garantipension till omställningspension utbetald till Förenade kungariket (prop. 2020/21:1, utg.omr. 11, bet. 2020/21:SfU2, rskr. 2020/21:139). Även regleringen som avser personer i Förenade kungariket gäller för närvarande till utgången av 2021.

Bestämmelsen i 4 a § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen innebär att det endast är personer som vid utträdestidpunkten den 31 januari 2020 hade rätt att få eller fick garantipension eller garantipension till omställningspension i Förenade kungariket som har en förlängd rätt att fortsätta få förmånerna utbetalda till Förenade kungariket. Regeringen angav i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1, utg.omr. 11, s. 102) att bedömningen av vilken tid som förlängningen ska avse när det gäller garantipensionärer bosatta i Förenade kungariket måste göras i förhållande till de villkor som gäller specifikt för personer i en gränsöverskridande situation med det landet. Det innebär att övervägandena vad gäller den tidsmässiga begränsningen bör göras i jämförelse med de rättigheter som främst följer av utträdesavtalet. Det finns inte skäl att nu göra en annan bedömning i denna fråga.

Med hänvisning till utträdesavtalets konstruktion, att vissa personer genom avtalet har fått en förlängd rätt att få sociala trygghetsförmåner utbetalda, bedömde regeringen i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1, utg.omr. 11, s. 102–103) det lämpligt att även förlänga giltigheten av 4 a § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen. Så bedöms vara fallet även denna gång.

Den tidsmässiga förlängning som föreslås för dem som är bosatta inom EES eller i Schweiz bör även gälla för fortsatt utbetalning av

garantipension och garantipension till omställningspension till personer bosatta i Förenade kungariket, dvs. fram till utgången av 2022. Det innebär att även personer bosatta i Förenade kungariket och som vid utträdestidpunkten hade rätt att få eller fick garantipension kan få garantipensionen fortsatt utbetald, på motsvarande sätt som personer bosatta i EES eller i Schweiz.

Den 1 maj 2021 trädde ett avtal om handel- och samarbete mellan EU och Förenade kungariket i kraft. Avtalet har tillämpats provisoriskt sedan den 1 januari 2021. Till avtalet har fogats ett protokoll om samordning av de sociala trygghetssystemen i Förenade kungariket och EU:s medlemsstater. Den fråga som regleras i detta lagstiftningsärende bedöms dock inte påverkas av detta avtal.

I lagen (2020:1243) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen regleras när 4 a § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen upphör att gälla. Förlängningen av nämnda paragrafs giltighet föreslås lagtekniskt genomföras på så sätt att lagen om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen utgår och den nya tidpunkten för upphävande av den aktuella paragrafen regleras genom en ny ändring i grundförfattningen.

5 Konsekvenser

5.1 Konsekvenser för statens budget och konsekvenser för individen

Promemorians förslag syftar till att förlänga de tillfälliga bestämmelser som möjliggör utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till personer bosatta inom EES, i Schweiz eller i Förenade kungariket.

Förslaget berör ca 46 000 personer bosatta i EES och Schweiz som redan får garantipension eller garantipension till omställningspension. Om förslaget inte genomförs, kommer utbetalningarna av dessa förmåner till personer bosatta inom EES eller i Schweiz att upphöra. Förslaget berör också personer som framöver kan komma att ha rätt till dessa förmåner och som skulle kunna få förmånerna utbetalda till EES eller Schweiz med stöd av den tillfälliga regleringen.

Förslaget berör även de ca 1 900 personer bosatta i Förenade kungariket som för närvarande får garantipension eller garantipension till omställningspension. Till skillnad från vad som gäller enligt den tillfälliga regleringen för personer bosatta inom EES eller i Schweiz sker inget nybeviljande av dessa förmåner till personer bosatta i Förenade kungariket. Förslaget i denna del omfattar alltså endast personer som hade rätt att få eller fick garantipension när landet lämnade EU. Förmånerna betalas i dessa fall ut med samma belopp som betalades ut strax före tidpunkten för Förenade kungarikets utträde ur EU, under förutsättning att inga andra förhållanden som kan påverka nivån på garantipensionen ändras för den enskilde. Detta gör att kostnaderna inte förväntas öka i förhållande till dagens kostnader.

Förslagen innebär högre utgifter för statens budget. Kostnaden bedöms uppgå till ca 353 miljoner kronor för 2022 (årets nio första

månader). Av kostnaderna avser ca 17 miljoner kronor utbetalningar till Förenade kungariket.

5.2 Konsekvenser för Pensionsmyndigheten

Promemorians förslag innebär ingen förändring av hanteringen av garantipension och garantipension till omställningspension jämfört med nuvarande tillämpning. Förslagen bedöms därför inte leda till ökad administration för myndigheten.

5.3 Konsekvenser för jämställdhet

Det är totalt sett fler kvinnor än män som har garantipension och garantipension till omställningspension. Det gäller både bland dem som är bosatta i Sverige och dem som är bosatta i ett annat land. Av dem som får garantipension utbetald till ett land inom EES eller Schweiz är 60 procent kvinnor och 40 procent män. Motsvarande fördelning för dem som bor i Förenade kungariket är ca 70 procent kvinnor och 30 procent män. Promemorians förslag berör därmed kvinnor i större utsträckning än män.

5.4 Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden

Promemorians förslag bedöms vara förenliga med Sveriges internationella åtaganden, exempelvis ratificerade ILO-konventioner. De föreslagna bestämmelserna kommer att tillämpas på alla personer oavsett medborgarskap. Vidare bedöms förslagen vara förenliga med EU-rätten.

6 Författningskommentar

6.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:1241) om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken

I lagen föreskrivs att lagen (2020:1241) om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken ska utgå. Detta innebär att 5 kap. 17 a och 18 a §§, 67 kap. 16 a och 17 a §§ och 81 kap. 9 a § socialförsäkringsbalken inte upphör att gälla samt att den nya lydelsen av 5 kap. 1 § samma balk inte träder i kraft vid den tidpunkt som anges i lagen (2020:1241) om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken. (Se vidare förslaget till lag om ändring i lagen [2019:646] om ändring i socialförsäkringsbalken [författningsförslag 2.2] och författningskommentaren till den lagen.)

Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken

Enligt ikraftträdandebestämmelsen träder lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken i kraft den 1 oktober 2022. De ändringar som föreskrivs genom den lagen träder därmed i kraft nio månader senare än vad som föreskrivs i lagen (2020:1241) om ändring i lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken och som ska utgå enligt förslaget till lag om ändring i den lagen (författningsförslag 2.1). Detta innebär att 5 kap. 17 a och 18 a §§, 67 kap. 16 a och 17 a §§ samt 81 kap. 9 a § socialförsäkringsbalken upphör att gälla vid utgången av september 2022 i stället för vid utgången av 2021. I paragraferna finns bestämmelser om garantipension för för-

säkrade som är födda 1938 eller senare och garantipension till omställningspension till personer som är bosatta i ett annat land inom EES eller i Schweiz. Efter september 2022 kan förmånerna inte längre lämnas med stöd av de angivna paragraferna. Den ändring i innehållsbestämmelsen i 5 kap. 1 § socialförsäkringsbalken som föreskrivs genom lagen (2019:646) om ändring i socialförsäkringsbalken till följd av att 17 a och 18 a §§ samma kapitel upphör att gälla träder i kraft i samband med att paragraferna tas bort.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:1243) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

I lagen föreskrivs att lagen (2020:1243) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska utgå. Detta innebär att 4 a § lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen inte upphör att gälla vid den tidpunkt som anges i lagen (2020:1243) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen. (Se vidare förslaget till lag om ändring i lagen [2019:168] om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen [författningsförslag 2.4] och författningskommentaren till den lagen.)

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

6.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

Genom lagen upphör 4 a § lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska

unionen att gälla vid utgången av september 2022. Paragrafen upphör därmed att gälla nio månader senare än vad som föreskrivs i lagen (2020:1243) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen och som ska utgå enligt förslaget till lag om ändring i den lagen (författningsförslag 2.3). I 4 a § regleras utbetalning av garantipension för försäkrade som är födda 1938 eller senare och garantipension till omställningspension till personer i Förenade kungariket efter landets utträde ur EU med ett utträdesavtal. Förenade kungariket trädde ut ur EU med ett utträdesavtal vid utgången av januari 2020. Bestämmelserna i 4 a § tillämpas därför sedan den 1 februari 2020. Efter utgången av september 2022 har de personer som omfattas av nämnda paragraf inte längre rätt att få garantipension eller garantipension till omställningspension utbetald med stöd av paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.